

SKÖTSELPLAN FÖR NYDALASJÖNS STRANDZONER

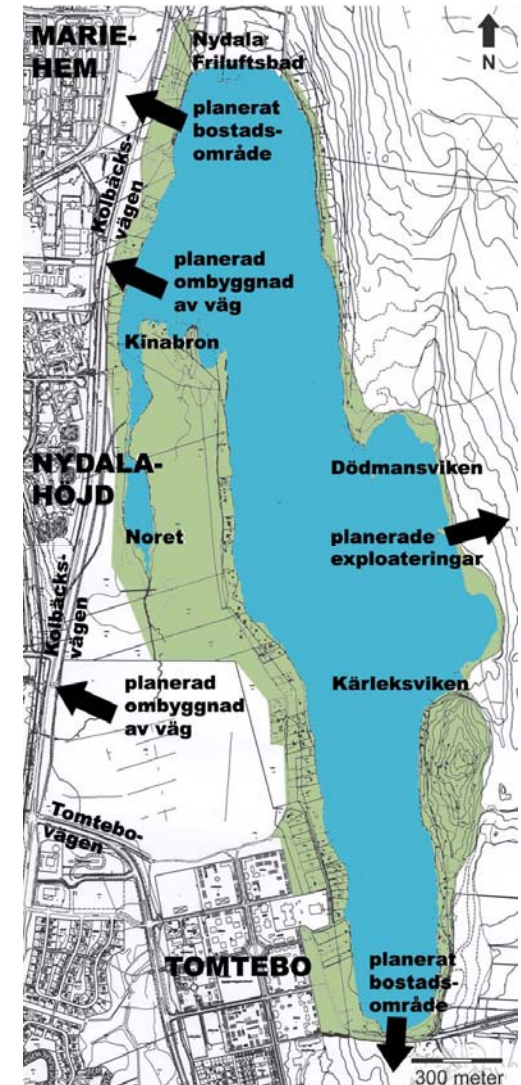
2005-06-15

Snedbild över Nydalasjöns södra del (Umeå kommun 2002).

INNEHÅLL

INLEDNING.....	2	Översikt delområden	9
Inriktning och avgränsningar	2	1 Noret/Kolbäcken.....	10
NYDALAOMRÅDET IDAG.....	3	2 Kinabroområdet	12
Rekreation och friluftsliv.....	3	3 Nordvästra Stranden	14
Buller	3	4 Nordöstra stranden.....	16
Naturmiljö.....	3	5 Dödmansviken.....	18
Kulturvården.....	3	6 Kärleksviken.....	21
ÖVRIGA PROJEKT I OMRÅDET	6	7 "Berget"	22
Tomtebo etapp 1B.....	6	8 Östra stranden	24
Mariehem.....	6	9 Södra stranden.....	26
Kolbäcksvägens ombyggnad	6	10 Tomtebo.....	27
Övrigt	6	11 Olle Fiskares väg	34
OMRÅDESINDELNING.....	8	SAMMANSTÄLLNING	36
Metod	8	KÄLLOR.....	37
Upplevelsevården	8	REFERENSGRUPP.....	37

Karta som visar skötselplanens omfattning.

INLEDNING

Inriktning och avgränsningar

”Skötselplan för Nydalasjöns strandzoner” omfattar Nydalasjöns stränder och dess närmaste omgivning, dvs den mark som är detaljplanelagd som parkmark. (Omfattningen visas på kartan på föregående sida.)

Kring Nydalasjön planeras ett flertal större projekt. Den planerade ombyggnaden av Kolbäcksvägen kommer att till viss del påverka sjön och dess omgivning. Nya bostadsområden planeras dels i Mariestrand, nordväst om sjön, dels i Tomtebo (etapp 1B). På längre sikt planeras också för exploateringar öster om sjön. Den påverkan på sjön och dess omgivning som dessa projekt medför utreds i kommande exploateringar och inte i skötselplanen.

Målet med skötselplanen är att bevara och utveckla området som rekreations- och friluftsområde både för de boende i området och för besökare. Genom att förstärka de kvaliteter som finns i området skapas en variations- och upplevelserik miljö med förutsättningar för många olika aktiviteter.

Skötselplanen utgår från de planeringsförutsättningar som gäller idag. I skötselplanen tas inte ställning till om stugor

ska rivas eller inte. Det tas inte heller ställning till hur sjöns omgivning ska se ut på längre sikt när den bebyggelse som översiktligt diskuteras kryper närmare sjön. Utvecklingen på längre sikt bestäms i samband med den kommunala översiktsplaneringen.

Trafikfrågor har endast behandlats översiktligt och kommer att utredas mer i detalj i det fortsatta arbetet med de olika delområdena.

En målsättning är att anordna belysning runt hela sjön. Det skulle öka tillgängligheten och vara värdefullt för rekreation och friluftsliv. Belysningsfrågan utreds vidare i det fortsatta arbetet. Skyltning och information inom området är ytterligare en utredningsfråga.

Skötselplanen anger en inriktning för området. Detaljlösningar för åtgärder och skötsel utarbetas i det fortsatta arbetet. I detaljprojekteringen kompletteras och fördjupas faktaunderlaget för de olika delområdena.

Sjöns omgivning har delats in i delområden med likartade karaktärer och upplevelsevärden. Efter en inledande beskrivning av natur- och kulturvärden, rekreation och friluftsliv i området som helhet följer beskrivningar av de olika delområdena.

Varje område beskrivs med kartor, fotografier och skisser. Därpå följer en diskussion om hur områdets karaktär och därmed upplevelsevärden skulle kunna utvecklas och förstärkas. Förslag på åtgärder för att uppnå målen redovisas och även förslag på hur skötselinsatser fortsättningsvis kan upprätthålla och utveckla områdets värde. Åtgärdsförslag redovisas antingen på karta eller i skiss beroende på omfattning.

Omfattningen av föreslagna åtgärder varierar. Stranden vid Tomtebo är ett område som kräver mer omfattande åtgärder inledningsvis och dessutom fortlöpande skötsel t ex gräsklippning och gallring. För flera områden på sjöns östra sida föreslås däremot enbart skötsel i form av återkommande gallringar.

På sista sidan finns en tabell som sammanfattar områdenas karaktär, utvecklingsmöjligheter, föreslagna åtgärder och skötsel.

NYDALAOMRÅDET IDAG

Rekreation och friluftsliv

Nydalaområdet är väl utnyttjat sommar som vinter. Gång- och cykelväg finns runt hela sjön och åtminstone sträckorna närmast bostadsområdena har belysning.

Badplatser finns förutom vid sjöns norra spets vid Kärleksviken och på klippudden öster om Kinabron. Dessutom badas det vid Tomtebogårds skola, vid Kyrkstugan och på ett flertal andra platser.

På Dödmansudden och längs östra stranden finns flera iordningställda grillplatser. Tyvärr har vandalisering förekommit.

Under sommarmånaderna öppnas ett café i Kyrkstugan. Längs sydöstra stranden har också KFUM aktiviteter med bl a sommarläger och seglarskola.

I samarbete med fiskeklubben Blå Knuten sätts fisk för ca 100 000 kr/år ut i sjön.

Under de senaste åren har tillgängligheten för handikappade förbättrats. Det gäller bryggor, stugor etc.

Sommaren 2002 färdigställdes en äventyrslekplats på stranden vid Tomtebo.

Skidområdet norr om sjön har kompletterats med ett konstsnöspår. En vattenledning för detta ändamål har byggts öster om stora badplatsen.

Sjöns blankfrusna isar används flitigt av skridskoåkare. Tidigare har sjön plogats, men plogningen anses för riskabel eftersom det finns så många kalkkällor (vattentillförsel från grundvattnet).

Buller

I samband med planeringen inför ombyggnaden av Kolbäcksvägen har man studerat vägtrafikbullret i området. Målet är att bullernivåerna inte ska öka till följd av vägombyggnaden. För detta kommer bullerskyddsskärmar att krävas längs vissa sträckor. Den skogsridå som finns mellan sjön och vägen påverkar inte bullernivåerna. Vegetation kan inte dämpa ljudet av trafik, men däremot kan bullret upplevas som mindre störande då man inte kan se trafiken.

Naturmiljö

Nydalasjön karaktäriseras av att vattnet har en lång omsättningstid, dvs genomströmningen i sjön är svag. Sjön har ett mycket litet tillrinningsområde och tillförseln av vatten sker huvudsakligen från grundvattnet. Dessa förhållanden medför att vattenkvaliteten i sjön är känslig för påverkan på tillrinnande dagvatten. Det

dagvatten som idag når sjön är någorlunda rent, t ex leds dagvattnet från Mariehem till våtmarkerna i Noret och renas där delvis på naturlig väg.

I den fortsatta planeringen är det viktigt att ta hänsyn till Nydalasjöns speciella förhållanden. En ökad mängd föroreningar skulle t ex öka risken för algbloomning. Det är också viktigt att mängden vatten behålls. Tidigare har höga kvicksilverhalter uppmätts i fisken, men det har förbättrats. Däremot har det naturliga fiskbeståndet fortfarande en förhöjd cesiumhalt pga den långa omsättningstiden.

I våtmarkerna kring Noret finns en del spännande växtarter t ex vattenbladdra, tätört och sileshår. Kring våtmarkerna och sjön finns också gott om fåglar. Bland annat har storlom, dvärgmå, fiskgjuse och mindre strandpipare observerats.

De gamla stugtomterna innehåller ofta stora, solbelysta tallar och uppvuxna lövträd. Miljöerna har skötts under en lång tid och innehåller ofta många olika arter av växter.

Kulturvården

Nydala och Tomtebo

Namnet Nydala härrör från landshövdingen PA Strombergs nybygge norr om Tavlesjön, som den då hette. Under 1800-talets första hälft företog han omfattande uppodlingar av

myrmark – de största i Västerbotten på sin tid.

Laga skifte genomfördes 1856 och hemmanet Nydala delades upp på fem nya hemman. Under 1960-talet trappades odlingen ned och under 1970-talet växte markerna i södra delen av dalgången successivt igen. I början av 1980-talet såldes jordbruksfastigheterna till kommunen.

I slutet av 1800-talet förvärvade blivande landshövdingen Axel Cederberg mark söder om gamla kustlandsvägen och grundade där hemmanet Tomtebo. Gården finns kvar idag och koloniområdet ligger på dess ursprungliga ägor. Vägen längs Nydalas södra stränder har än idag samma sträckning som gamla kustlandsvägen.

Tavlesjön som vattentäkt

1890 blev vattenförsörjningsfrågan i Umeå stad akut. Älven hade blivit alltför förorenad och dög inte längre som vattentäkt. Även vattnets kvalitet i brunnarna hade försämrats. 1897 beslutade fullmäktige att åtgärda vattenfrågan genom att anlägga en självtrycksledning från Tavlesjön och året därpå drogs projektet igång. Ett sandfilterverk placerades vid sjöstranden och på Hamrinsberget byggdes en 750 m³ stor reservoar. Men vattentillgången var otillräcklig och kvaliteten på vattnet försämrades snabbt och en ny utredning

tillsattes efter ett par år. 1913 byggdes Kulla vattenverk i Piparböle och togs i bruk året därpå.

Under vattentäktstiden dämdes sjön upp med cirka 1 meter. Idag finns rester av dammbankarna och dammen vid Kolbäckens utlopp kvar.

Sommarstugebebyggelsen

1919 byggdes den första sommarstugan på Tavlesjöns nordöstra strand. Efterhand tillkom fler stugor och vid slutet av 1930-talet fanns ett 20-tal stugor. I södra delen började stugorna byggas först i slutet av 1920-talet. Till att börja med fanns bara en stig till området och virke togs via kustlandsvägen för att sedan flottas på sjön eller dras på isen.

På 1940-talet fanns en stig fram till filterstugan. Därifrån fick man gå på dammbankarna som fanns kvar sedan uppdamningen. 1950 byggdes Olle Fiskares väg och den förbättrade framkomligheten ökade takten i stugbyggandet fram till 1954 då en ny byggnadsplan upprättades.

Byggnadsplanen från 1954 omfattade bägge sidor av den sydliga delen av sjön. Syftet var att inrätta fler sommarstugedomter men att lämna stranden fri. Kvarvarande strandremsor var tänkta att bli allmän plats.

Från mitten av 60-talet gällde ett formellt byggnadsförbud, men fram till 1975 gick det att få dispens. Under 1970-talet tillkom en del permanentboende längs Olle Fiskares väg.

Förslag till stadsplan för Nydala upprättades 1973 och antogs samma år. Stora delar fastställdes dock inte eftersom den omfattade mark som kommunen inte ägde. Beslut togs om att en ny plan skulle tas fram och det nya förslaget antogs av fullmäktige 1981.

Avsikten med den nya planen var att skapa planmässiga förutsättningar för utbyggnad av friluftsbadet samt att säkerställa övriga stränder för det rörliga friluftslivet. Planen fastställdes av länsstyrelsen 1984.

Vid planens fastställelse räknade man med att avvecklingen av fritidsbebyggelsen skulle gå på 5-10 år. Man ville undvika att stugorna omvandlades till permanentbebyggelse.

Vid mitten av 1970-talet började kommunen att köpa in fastigheter. 1986 fanns ca 90 stugor kring sjön och 2004 fanns cirka 60 stugor kvar.

Nydala som friluftsområde

På 1930-talet byggdes de första badhytterna och bryggorna vid badplatsen. 1939 påbörjades cykelväg runt sjön. Med bättre tillgänglighet till området och ökad fritid

tack vare arbetstidsförkortningar och lagstadgad semester fick Nydalaområdet allt fler besökare. Vid mitten av 1940-talet förbättrades badet i Kärleksviken och runt 1960 inleddes förbättringar av stora badplatsen.

Under 80-talet gjordes en utredning kring Nydalasjön och dess stränder och en hel del åtgärder genomfördes t ex byggdes bänkar och bryggor.

Senare har skogen rensats på östra sidan och grillplatser anlagts. Kärleksviken har röjts och fyllts på med sand. Toalett och ny parkering är andra förbättringar.

På östra sidan har Olle Fiskares väg förlängts till Hällan och gång- och cykelbro (Kinabron) över Noret byggts. Parkeringsplatser med infotavlor har anlagts. Tillgängligheten för handikappade har förbättrats genom t ex särskilda bryggor.

Gångväg har byggts mellan båthamnen på nordöstra stranden och stora badplatsen.

Naturresevatet

1955 tillsattes kommitté för att utreda frågan om att bilda reservat mellan stadsgränsen och Tavlesjön. Noret har stora inslag av sankmark med stora biologiska värden. Naturresevatet skulle stå i förbindelse med Djupbäcksparken, Hamrinsberget, Gammlia

och den blivande Berghemsparken och skapa goda möjligheter till promenader etc.

Förslaget lades dock åt sidan då området sammanföll med de områden som reserverats för utveckling av lasarett och universitet.

ÖVRIGA PROJEKT I OMRÅDET

Tomtebo etapp 1B

Söder om Tomtebo planeras ett nytt bostadsområde. Detaljplanearbete pågår för byggnation av bostäder för drygt 2 000 boende.

Mariehem

Detaljplanearbete pågår för bostadsområdet Mariestrand. Området ligger mellan Mariehem och Kolbäcksvägen.

Kolbäcksvägens ombyggnad

Som ett led i omvandlingen av det övergripande vägnätet kring Umeå kommer Kolbäcksvägen att bli ny E4. Vägverket Region Norr låter för närvarande upprätta en arbetsplan med miljökonsekvensbeskrivning för Kolbäcksvägens ombyggnad. I arbetet behandlas bl a bullerfrågan och landskapsutformning längs vägen, t ex utformning av eventuella utblickar över Nydalasjön (se vidare Nordvästra stranden).

Övrigt

Planer på utbyggnad av bostäder finns även öster om sjön. På östra sidan diskuteras även möjligheten att bygga en golfbana.

Grönstruktur - grön vision för Umeå. Ur Översiktplanen.

FÖRKLARINGAR

GRÄNSER

- Fördjupning av översiktsplan för F1-området. För alla mark- och vattenområden inom planen gäller rekommendationer enligt tillhörande textdel. Nummereringen (X.X) hänvisar till textdelen, avsnittet "Områdesvisa riktlinjer".
- Annan gräns
- Restriktionsområde för eventuell ny flygplats

PLANLAGDA OMRÅDEN

- Fördjupning av översiktsplan inom F1-området
- Detaljplanlagd tätortsbebyggelse
- Detaljplanlagd fritidsbebyggelse
- Områdesbestämmelser

RIKSINTERESSEOMRÅDEN (betecknas med RX.X)

- Natur- resp kulturmiljövård
- Flygplats, befintlig resp reservat
- Väg, befintlig resp planerad
- Vägreservat

RESERVAT

- Bostadsområde resp arbetsområde inom planeringsperioden
- Bostadsområde resp arbetsområde - reservat

UTREDNINGSMRÅDEN

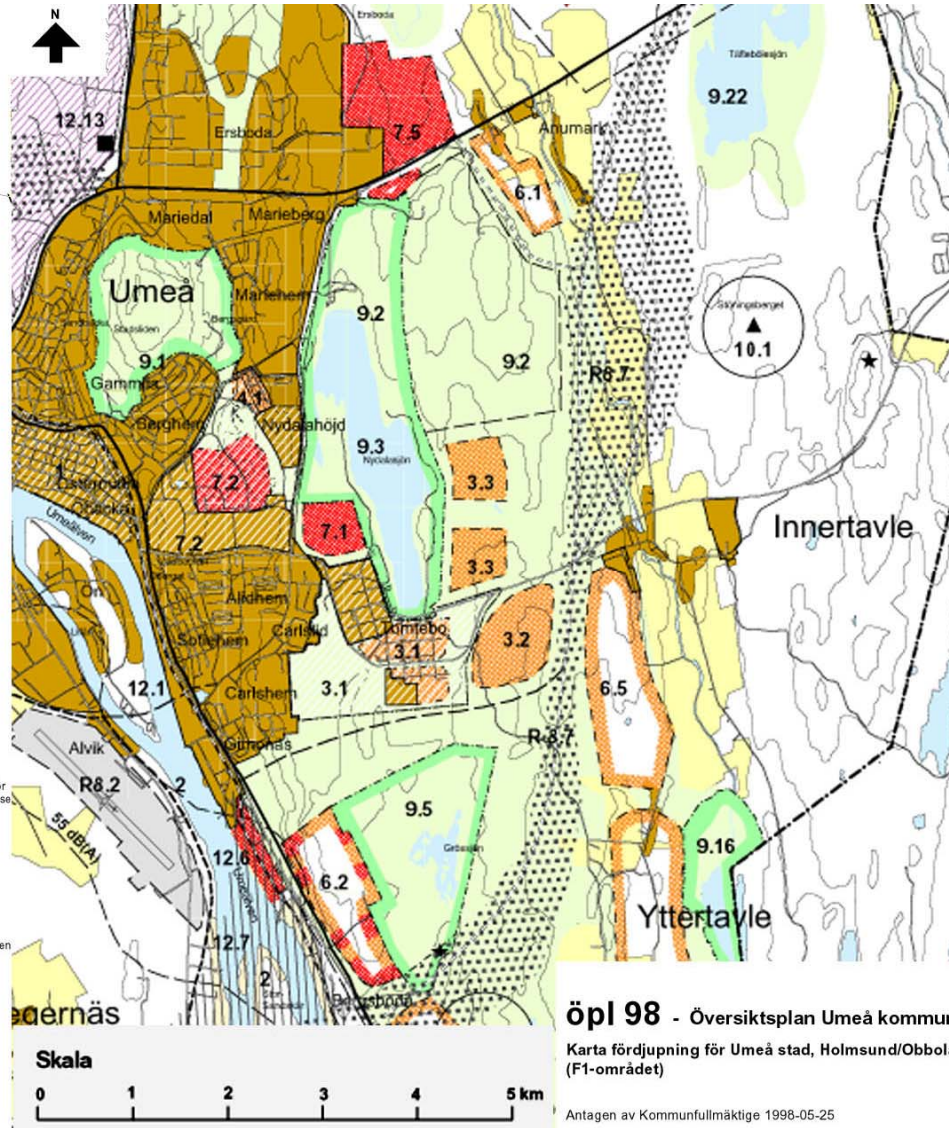
- I 20
- E4 resp Botniabanan

SKYDDSMRÅDEN

- Utökad strandskydd
- Skyddsområde för vattentäkt med brunn
- Område av sådant värde där särskilt skydd finns eller övervägs, för kulturmiljövårdens, naturvårdens eller det rötliga friluftslivets intresse.
- Grusformation av särskilt stort naturvärde

ÖVRIGT

- Samtad permanent- resp fritidsbebyggelse, ej planlagt
- Större sammanhängande odlingsmark
- Naturområde av värde för det rötliga friluftslivet och/eller naturvärden
- EPA Reservat för energiproduktionsanläggning
- Fomläningsområde
- Bergtäkt med påverkansområde
- Grusstäkt
- Tänkbara lägen för återvinningscentral
- Ny väg under planeringsperioden
- Bullerkurva FBN 55 dB(A) år 2010

öpl 98 - Översiktsplan Umeå kommun
Karta fördjupning för Umeå stad, Holmsund/Obbola (F1-området)

Antagen av Kommunfullmäktige 1998-05-25

Ur översiktsplan för Umeå kommun.

OMRÅDESINDELNING

Metod

Sjöns omgivning har delats in i delområden med likartade karaktärer. Indelningen har utgått från upplevelsevärden - någon indelning i vegetationstyper eller områden med likartade markförhållanden har inte gjorts.

Målet med skötselplanen är att utveckla Nydalaområdet som rekreations- och friluftsområde både för de boende i området och för besökare. Ett sätt att uppnå målet är att förstärka de olika karaktärer som finns för att skapa större variation och upplevelserikedom.

Genom att diskutera vad de olika områdenas värde består i och vilka faktorer som kan störa ett områdes kvaliteter får man ett underlag för att föreslå åtgärder och skötsel för respektive område. Metoden lyfter fram områdets sociala värde dvs grönområdets värde ur människans synvinkel, rekreativvärde.

Upplevelsevärden

Skogskänsla

Skogskänsla kan upplevas i ett område med stark kontrast mot stadsbebyggelsen där större vägar och bebyggelse saknas. Skogskänslan kan störas av t ex av buller

eller av en synlig anläggning, väg etc. Här promenerar man, strövar, slappnar av, plockar svamp etc.

Området mellan Dödmansudden och Kyrkstugan är det som har mest skogskänsla. Öster om sjön ansluter vida skogsmarker, området saknar bebyggelse och den smala vägen är underordnad landskapet.

Frihet och rymd

En känsla av frihet och rymd upplevs vid långa utblickar och vida vyer. Känslan förstärks av möjligheten att stå vid en kant och se ut över något annat, t ex på en strand. Aktiviteter kan vara ströva, vandra, avslappning, picknick, vattenaktiviteter mm. Värde störs i första hand av "fula", oönskade vyer t ex anläggningar, stora vägar.

Möjligheterna till utblickar över sjön finns i hela området.

Artrikedom och naturpedagogik

Värdet består i möjligheten att komma nära djur och växter samt ge en känsla av delaktighet i naturen. Exempel på områden kan vara ängs- och hagmarker, våtmarker eller strand- och brynzoner. Upplevelsen kan störas av buller, nedskräpning etc.

Aktiviteter kan vara naturobservationer, undervisning, studier och mulleverksamhet etc.

Våtmarkerna kring Noret används till viss del på detta sätt.

Kulturhistoria

Ett område som ger upplevelse av kulturhistoria kan t ex innehålla vackra bebyggelsemiljöer eller omgivningar som ger en ökad kunskap om historien och uppvisar spår av mänsklig verksamhet genom olika tidsåldrar.

Upplevelsevärde störs i första hand av bristande skötsel av byggnader och landskap, men också av buller mm.

Stugområdet längs nordöstra stranden utgör med sina särpräglade byggnader, med trädgårdar, staket och häckar en helhetsmiljö med stark kulturhistorisk prägel.

På västra sidan av sjön finns spår av den tid då Nydalasjön var vattentäkt för Umeå stad.

Aktivitet och utmaning/service och samvaro

Områdets egenskaper är framförallt att det ger möjlighet att utöva olika sporter och aktiviteter t ex finns promenadvägar, ridvägar, bryggor etc. Samvaro och service är ofta knutet till friluftgårdar och/eller andra fasta anläggningar som värmestugor, omklädningsrum, caféer etc.

Upplevelsevärde kan störas av dåligt underhållna anläggningar, bristande information och dåliga förutsättningar för aktiviteter.

Förutom de stora anläggningarna vid sjöns norra spets finns mindre anläggningar för aktivitet/samvaro i södra delen t ex Äventyrlekplatsen, KFUM:s klubbstuga och Kyrkstugans sommarcafé.

Översikt delområden

Med utgångspunkt i de olika områdenas karaktär och möjlighet till upplevelsevärden har Nydalaområdet delats in i följande delområden:

- 1 Noret/Kolbäcksområdet
- 2 Kinabron
- 3 Nordvästra stranden/Mariehem
- 4 Nordöstra stranden
- 5 Dödmansviken
- 6 Kärleksviken
- 7 Berget
- 8 Östra stranden
- 9 Södra stranden
- 10 Tomtebo
- 11 Olle Fiskares väg

På kartan redovisas också en analys av området som helhet. Knutpunkter är viktiga platser. De kan utgöras av platser där flera stråk möts eller entréer till området. Viktiga entréer idag är via gång- och cykelportarna under Kolbäcksvägen, entréerna i Tomtebo

vid Olle Fiskares väg och vid Tomtebogård. Vid södra stranden finns två entréer till området, dels vid Äventyrlekplatsen dels vid östra stranden vid vägen mot Kärleksviken.

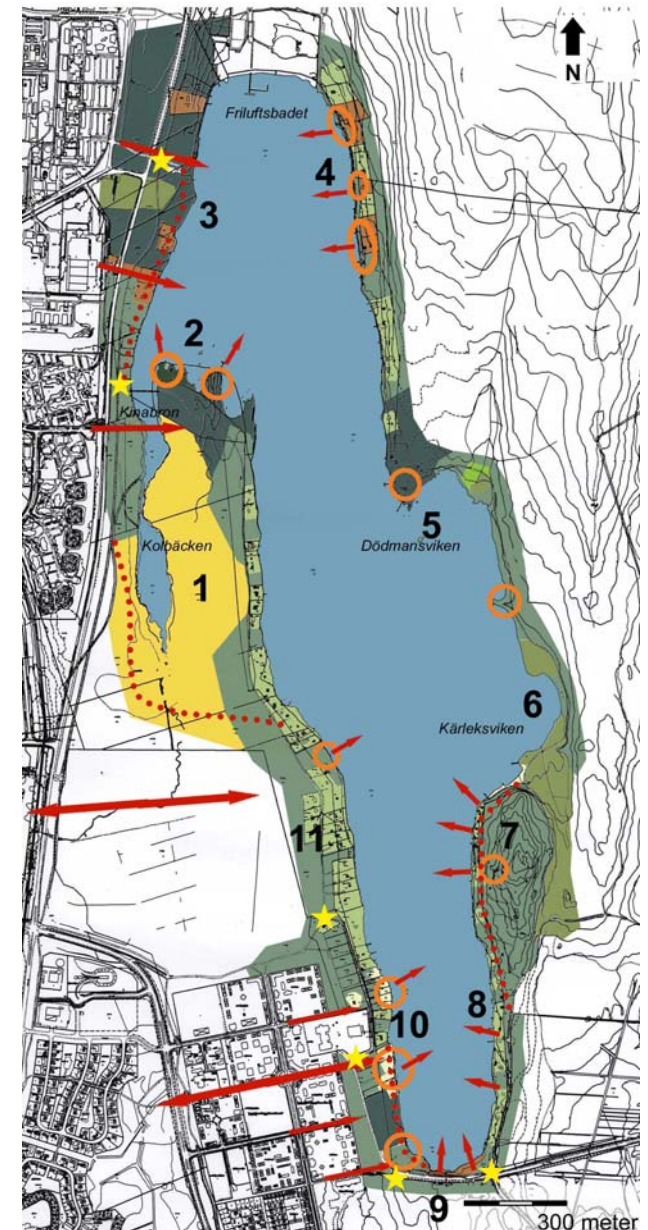
Viktiga samband kan vara sammanhängande vegetationsområden som vid Olle Fiskares väg/Liljanskogen. Det kan också vara siktlinjer t ex från bostadsområdena Mariehem, Nydalahöjd och Tomtebo mot vattnet eller strandvegetationen. Utblickar mot sjön finns förstås på många ställen, men de som markerats på kartan är där möjligheterna till utsikt kan förbättras.

Ringarna markerar platser som skulle kunna öppnas och göras tillgängliga för människor eller befintliga platser som kan förbättras. Längs nordöstra stranden gäller det obebyggda tomter, söder om Kärleksviken utsiktsplatser på "Berget", på Tomtebo igenväxande tomter vid vattnet och vid Kinabron klippuddarna.

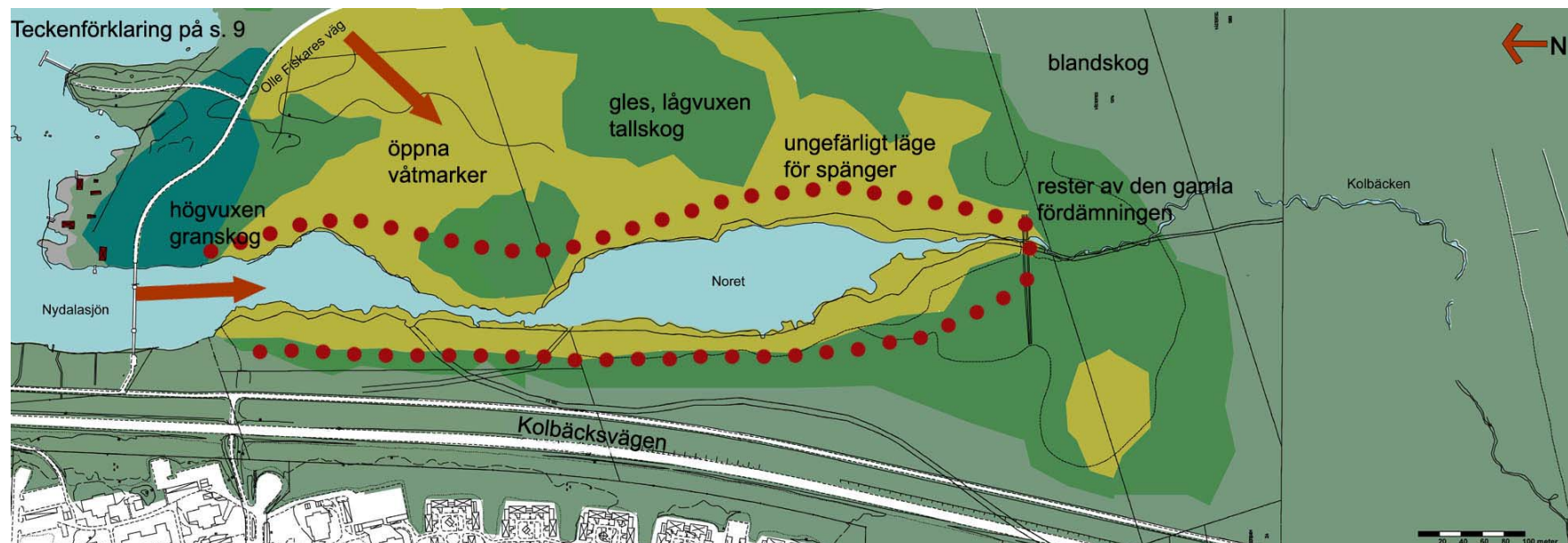
Stråk har markerats där länkar saknas eller behöver förbättras. Syftet är att man ska kunna ta sig fram nära vattnet.

Teckenförklaring

	blandskog		tomtmark
	gran		igenväxande mark
	tall		utblickar, viktiga samband
	björk		knutpunkter
	öppen mark		platser
	våtmark		stråk

1 Noret/Kolbäcken

Beskrivning

Området utgörs av låglänt, öppen-halvöppen myrmark i områdena kring Kolbäcken. Utblickar över området finns bl a från gång- och cykelbron över Noret den sk Kinabron, men det är svårt att komma ut i området.

På vårvintern erbjuder området soliga, sydvända strandkanter skyddade från nordliga vindar.

Markerna kring Noret har stora biologiska värden. På 50-talet diskuterades att bilda ett naturreservat i området men frågan föll när områdena delvis sammanföll med det område som reserverats för utveckling av lasarett och universitet.

Idag används området av universitetet för exkursioner mm.

I området finns spännande och vackra våtmarks- och vattenväxter bl a insektätande vattenbläddra och olika arter av näckros.

Idag finns en spontan parkeringsplats vid Kinabron. När Kolbäcksvägen byggs om kommer parkeringsmöjligheten att försvinna.

Mål

- att förbättra tillgängligheten till området
- att bättre tillvarata områdets pedagogiska möjligheter
- att bevara och utveckla våtmarken

Åtgärdsförslag

För att göra det lättare att komma ut i området och se den spännande vegetationen på nära håll byggs spänger. I anslutning till spängerna anordnas/förbättras stigar på båda sidor om Noret.

Åtgärder görs för att information om våtmarkens ekosystem och de arter man kan se i området ska finnas tillgänglig, t ex på diskreta infotavlor.

Tillgängligheten till området och möjligheterna till parkering utreds vidare.

Längst upp till vänster syns våtmarkerna om sommaren med blommande tuvull. Till höger syns Kolbäckens utlopp med tydliga rester av den gamla fördämningen från vattentäktstiden. Längst ned de öppna vattenytorna i Noret.

2 Kinabroområdet

Beskrivning

Öster om Kinabron omges den smala vägen av tät, högvuxen granskog. De nordvända uddarna utgörs delvis av klippor. Den västligaste upptas av stugor med tillhörande tomtmark, den mellersta har försetts med flytbrygga och grillplats medan den östligaste är flack och skogsbevuxen. I mitten av 80-talet förlängdes Olle Fiskares väg fram till Noret och gång- och cykelbron byggdes.

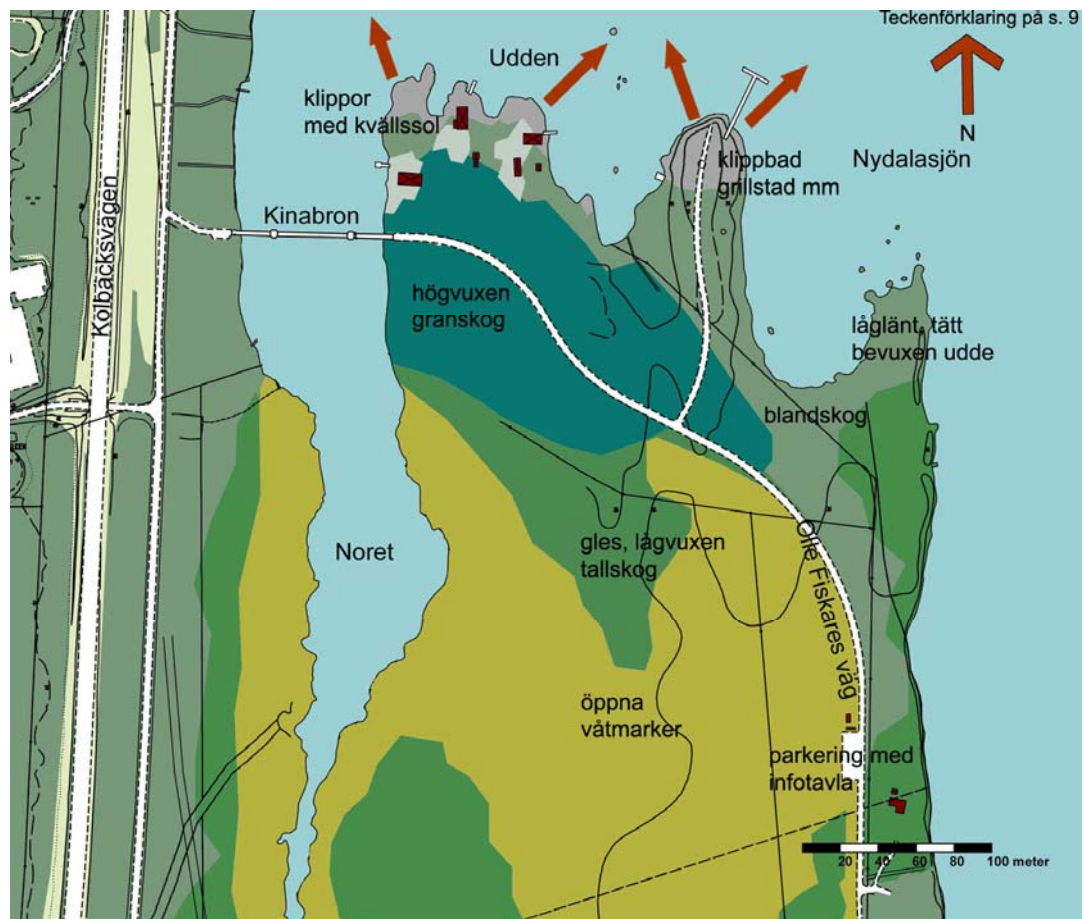
Klippornas läge med kvällssol och närheten till bostadsområdena på sjöns västra sida gör dem attraktiva som badplats. Udden är det enda stället vid Nydalasjön där klippbad är möjligt. Området utgör en värdefull variation inom Nydalaområdet.

På hållarna norr om Udden häckar tärna.

Området används mycket av boende på Nydalahöjd.

Mål

- att göra fler av klipporna tillgängliga för allmänheten
- att utöka klippbadet

Åtgärder

Utöka klippbadet västerut, framförallt genom röjning av vegetation men också anläggande av t ex ytterligare en grillplats (enklare). Jordningställa en enklare stig.

Möjligheterna till parkering utreds vidare.

Skötsel

Fortlöpande gallring av vegetationen vid klipporna.

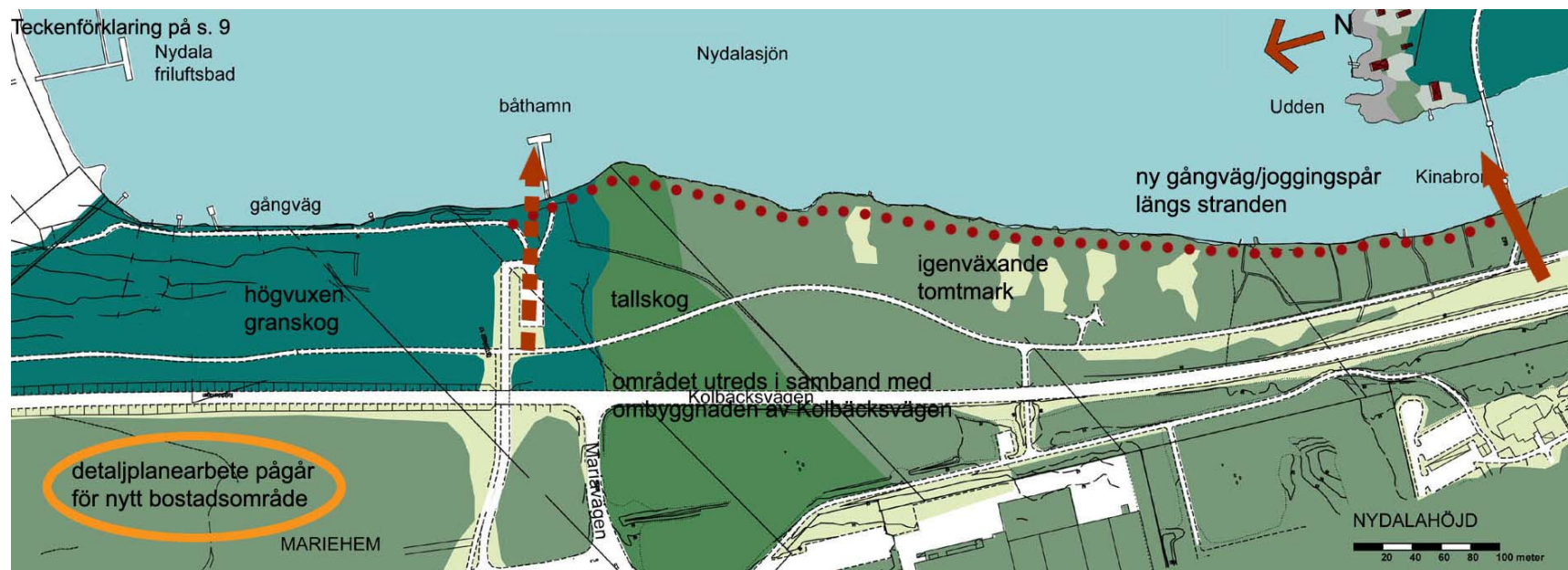

Även den västra udden skulle kunna nyttjas för klippbad i kvällssolen.

Vid klipporna finns bl a brygga och grillplats.

3 Nordvästra Stranden

Beskrivning

Området utgörs huvudsakligen av högvuxen skog, mestadels gran. Här finns ett mindre åsparti med tallskog. Gång- och cykelvägar i området har skiftande karaktär. Gång- och cykelportar under Kolbäcksvägen knyter samman och fungerar som entré till Mariehem och Nydalahöjd.

Längs nordvästra stranden finns vägar och bostadsområden nära sjön. Den höga täta

vegetationen skapar en avskärmning som gör att områdena kring sjöns stränder upplevs som lugna och avskilda.

Området berörs av flera planerade projekt t ex utbyggnaden av Kolbäcksvägen och det planerade bostadsområdet Mariestrand. I området kommer en mindre damm/våtmark byggas för att ta hand om dagvatten från det nya bostadsområdet.

Mindre stigar/skidspår finns intill sjön.

Mål

- att bevara den gröna ridån mellan sjön och vägen
- att skapa ett sammanhängande promenad/joggingspår nära stranden och möjlighet att röra sig i friluftsområdet.
- att den våtmark/damm som byggs anläggs på ett sätt som tillför kvaliteter till området utan att störa det.

Åtgärder

En enklare gångväg i grus anläggs från båthamnen till Kinabron. En sammanhängande strandnära väg längs nordvästra stranden förbättrar möjligheterna till jogging/promenader runt sjön.

Våtmarken/dammen anläggs på gammal tomtmark som idag vuxit igen. Våtmarken/dammen gestaltas omsorgsfullt.

Skötsel

- Öppna ytor slås en gång per år.
- Skötsel av våtmark/damm i samarbete med UMEVA.

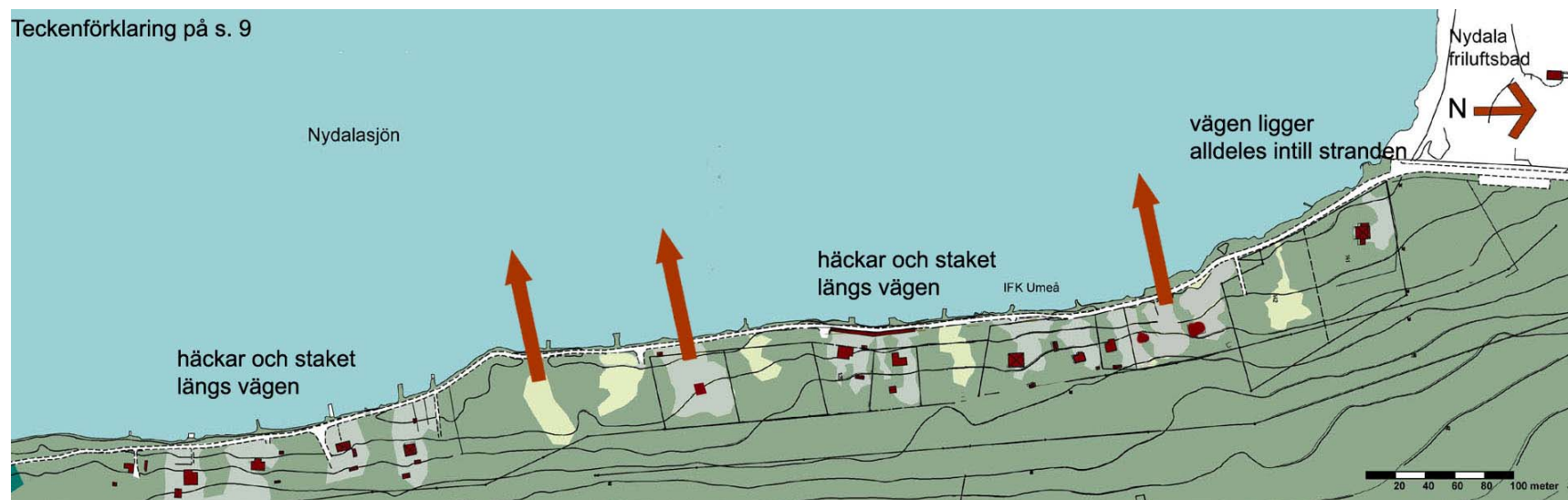
Den höga och täta vegetationen skapar en avskärmning mot bebyggelse och vägar.

En gångväg/joggingstig föreslås mellan Kinabron och båthamnen.

4 Nordöstra stranden

Teckenförklaring på s. 9

Beskrivning

Den äldsta stugbebyggelsen i Nydalaområdet finns längs den nordöstra stranden. Första stugan i området byggdes 1919 och i slutet av 1930-talet fanns ett 20-tal stugor.

Nordöstra stranden är enda delen av Nydalaområdet där vägen ligger mellan stugorna och tillhörande bryggor. Här är stranden åtminstone delvis tillgänglig för allmänheten trots stugbebyggelsen. Staket, häckar och övriga trädgårdsväxter mm ger området dess karaktär. En del stugor är rivna

sedan länge och tomterna håller på att växa igen. Området har stark kulturprägel.

I detaljplanen för Nydalaområdet är beslutat att marken ska förvärvas av kommunen.

Några av de före detta stugtomterna hålls idag öppna.

Mål

- att bevara och förstärka områdets småskaliga karaktär

- att öka tillgängligheten till stranden och göra det möjligt för människor att vistas i området

Åtgärder

En första åtgärd är att komplettera området med fler bryggor för att göra stranden mer tillgänglig. I första hand renoveras de bryggor som finns kvar nedanför de igenväxande, stuglösa tomterna.

Ytterligare ett steg för att öka tillgängligheten kan vara att skapa öppna

rum med gräsytor genom att rensa bort slyvegetation på några av de igenvuxna tomterna. Enstaka bänkar eller andra sittmöjligheter anordnas.

Skötsel

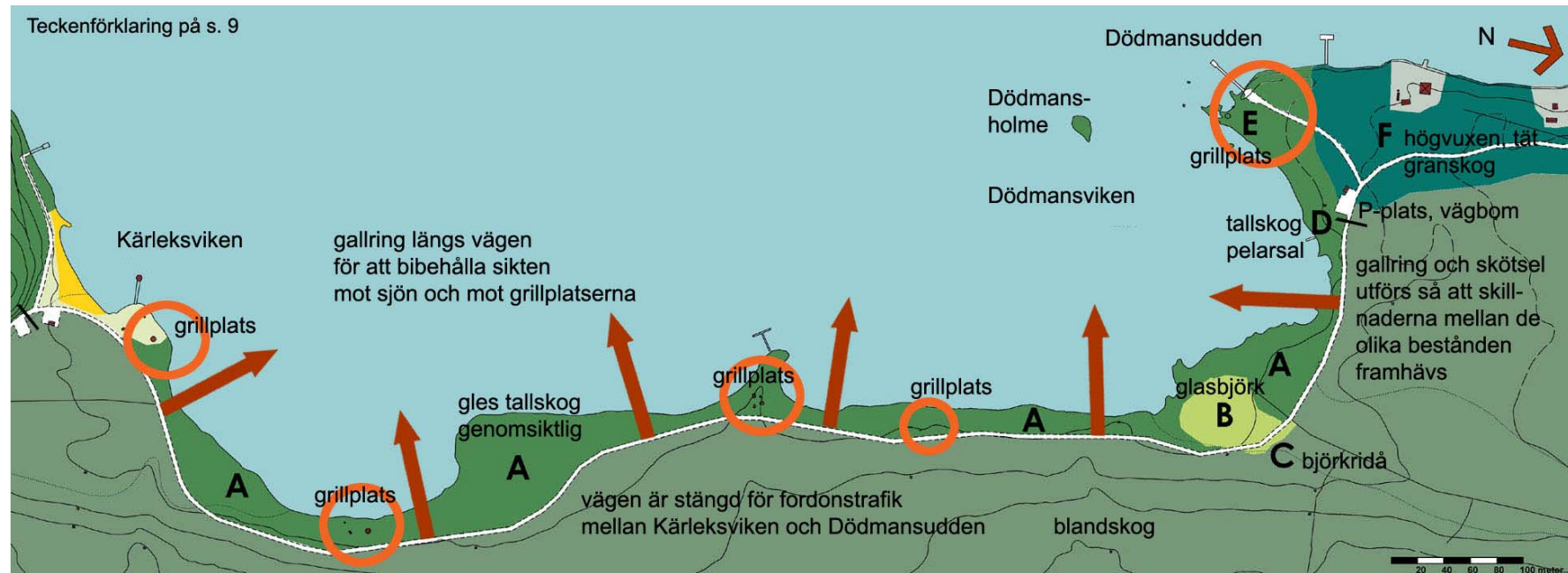
- Vegetationen längs med strandkanten behöver gallras med jämna mellanrum.
- Ängsytor sköts extensivt med slåtter 1 gång/år.
- Bryggor och eventuella andra ”möbler” kräver tillsyn.

Staket, häckar och övriga trädgårdsväxter mm ger området dess karaktär.

5 Dödmansviken

Beskrivning

Den här delen av Nydalområdet är variationsrik vad gäller naturtyper. Omväxlande täta och glesa bestånd av antingen björk eller barrträd ger en stor variation längs sträckan. Norr om Dödmansviken slingrar sig vägen genom ett granskogsområde. Vägen är smal och kurvig och helt underordnad landskapet. Själva udden och stranden söder därom domineras av tall, bortsett från

ett mindre parti med glasbjörk. Hela stranden har kvälls- och eftermiddagssol.

Strandremnan mellan väg och sjö är gallrad och skogen är genomsiktig. I mitten av 80-talet anlades ett antal grillplatser längs med stranden. Samtidigt byggdes parkeringsplatser vid Dödmansudden och vägen mot Kärleksviken stängdes för obehörig trafik.

Mål

- att förstärka och renodla de olika bestånden
- att upprätthålla visuell kontakt mellan vägen och grillplatserna (trygghetsskäl bl a)

Eftersom området består av ett flertal mindre bestånd och det övergripande målet för Dödmansviken är att renodla dessa beskrivs delmål, åtgärder och skötsel bestandsvis.

5A Strandremsa med tall etc

Beskrivning: genomsiktig vegetation, tall-dominerad, skvattram mm i fältskiktet, dock igenväxande i fältskiktet, grillplatser

Mål: bibehållen/förbättrad genomsiktighet, grillplatser

Åtgärder: gallring vid väg

Skötsel: återkommande gallring

5B Glasbjörk

Beskrivning: genomsiktigt, glasbjörk dominerar, mossbevuxen tuvig mark

Mål: rent björksbestånd, gärna ett större område

Skötsel: gynna björken vid gallring i angränsande områden

5C Björkridå

Beskrivning: flerstammiga björkar längs vägens östra sida

Mål: rent björksbestånd, helst flerstammiga

Skötsel: gynna björken vid gallring i angränsande områden

5D Sjöutsikt

Beskrivning: Gles tallskog, pelarsal, genomsiktig, dock igenväxande.

Mål: Att behålla utblicken över Dödmansviken.

Åtgärder: gallra bort smågranar

Skötsel: gallra, rensa längs väg

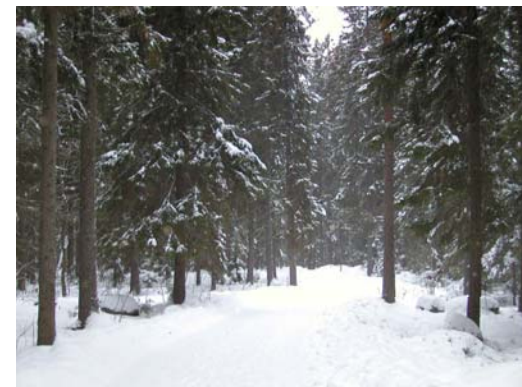

5E Dödmansudden

Beskrivning: Grillplats på udden.

Mål: Att behålla den visuella kontakten med vägen.

Skötsel: Gallring

5F Granskogen

Beskrivning: Tät granskog där vägen slingrar sig fram, underordnad landskapet.

Mål: ren granskog, olikåldrig

Skötsel: Gallring vid behov (längs vägen)

6 Kärleksviken

Beskrivning

I Kärleksviken badades det redan på 40-talet. Stranden har förbättrats i omgångar med bl a breddad strandremsa, badbrygga och grillplatser.

I mitten av 80-talet byggdes en parkeringsplats för ett tiotal bilar ca 400 meter längre söderut och vägen stängdes för obehörig trafik.

Mål

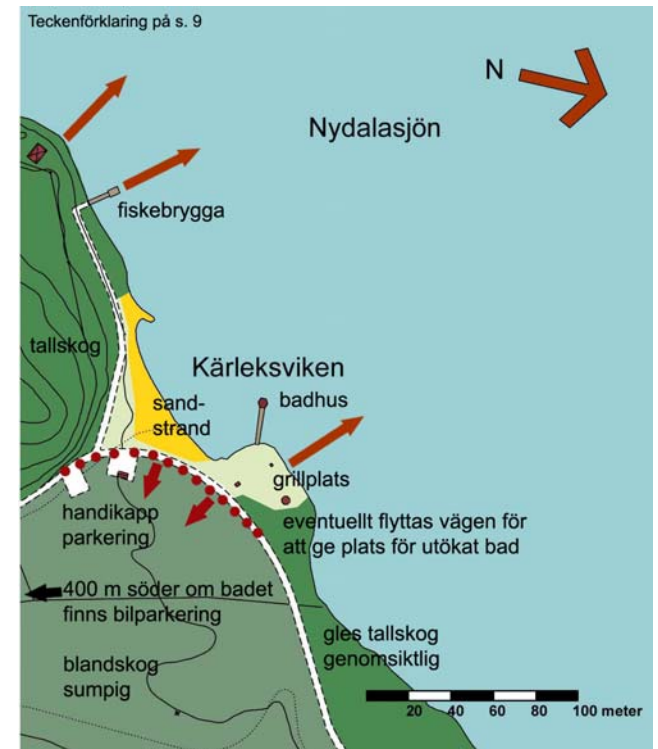
- Stranden och grillplatserna bevaras och omgivningarna hålls öppna.
- Eventuellt görs badplatsen större.

Åtgärder

Vegetationen gallras för bättre utsikt. Eventuellt flyttas vägen för att ge plats åt en utökad badplats. Möjligheterna till parkering utreds i samband med detta.

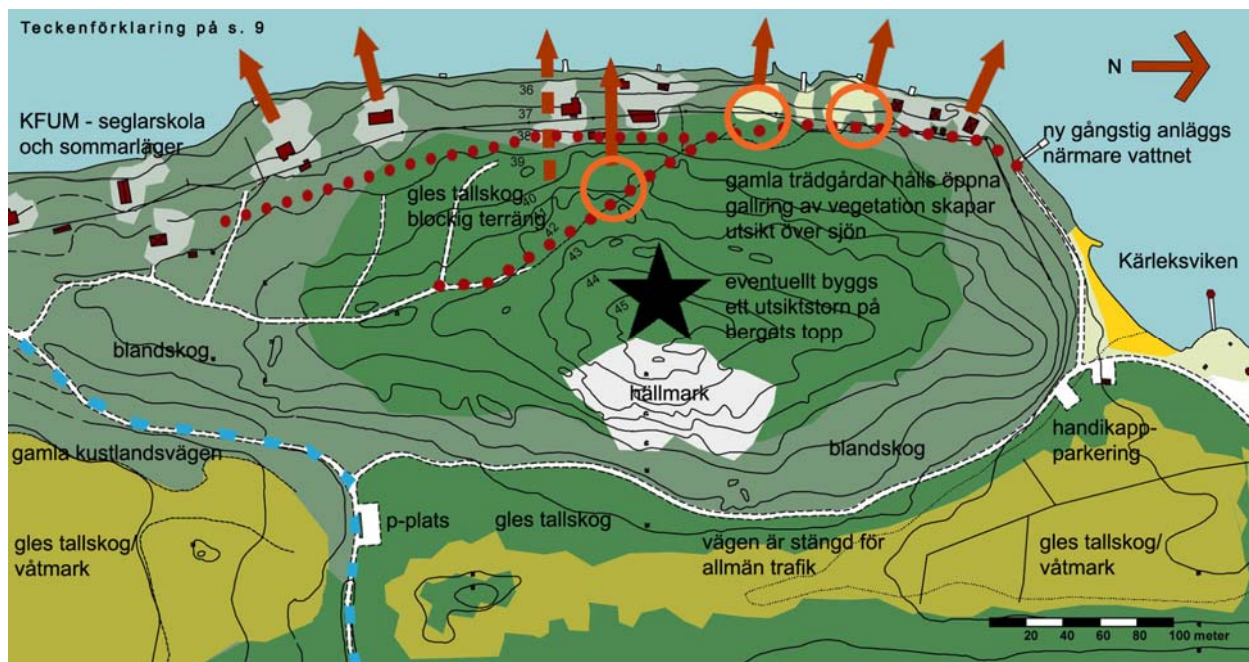
Skötsel

- Stranden sköts som idag.

Snedbild som visar Kärleksvikens badplats med badbrygga, grillplats etc. Stranden har kvällssol och är välbesökt in till sent på sommarkvällarna.

7 "Berget"

består av hållar. Längs stranden finns stugor med tillhörande trädgårdar.

Vägen följer bergets östra sida. En mindre väg går längs den västra sluttningen, men för att komma nära vattnet måste man passera tomtmark.

Delar vägen ligger i den gamla kustlandsvägens sträckning.

Mål

- att ta tillvara utsiktsmöjligheterna och det goda läget med kvällssol

Beskrivning

Området utgörs av ett skogsbevuxet höjdparti som ligger alldeles intill sjön. Högsta toppen ligger ca 10 meter över sjöns yta och "Berget" är den enda platsen i Nydalaområdet som kan erbjuda utsikt över sjön. Och dessutom kvälls- och eftermiddagssol. Utsikt

över sjön finns från ett par platser, dels de högsta partierna dels från en del tomter.

Vegetationen utgörs till större delen av gles, småvuxen tallskog, men i sluttningarna finns kraftigare blandskog. Västra sidan utgörs av blockrik terräng medan östra sidan delvis

- att skapa tillgänglighet till stranden
- att skapa möjlighet att vistas i skogen

Åtgärder

Tomtmark och gamla trädgårdar hålls öppna/gallras fram. Eventuellt byggs ett utkikstorn på bergets topp.

Enklare gångstig anläggs i den västra slutningen, öster om de öppna ytorna i skogen men med utsikt mot sjön. Röjning av vegetation förbättrar utsikten.

Gångstig kan anläggas i anslutning till befintlig stig eller i bakkanten av stugtomterna.

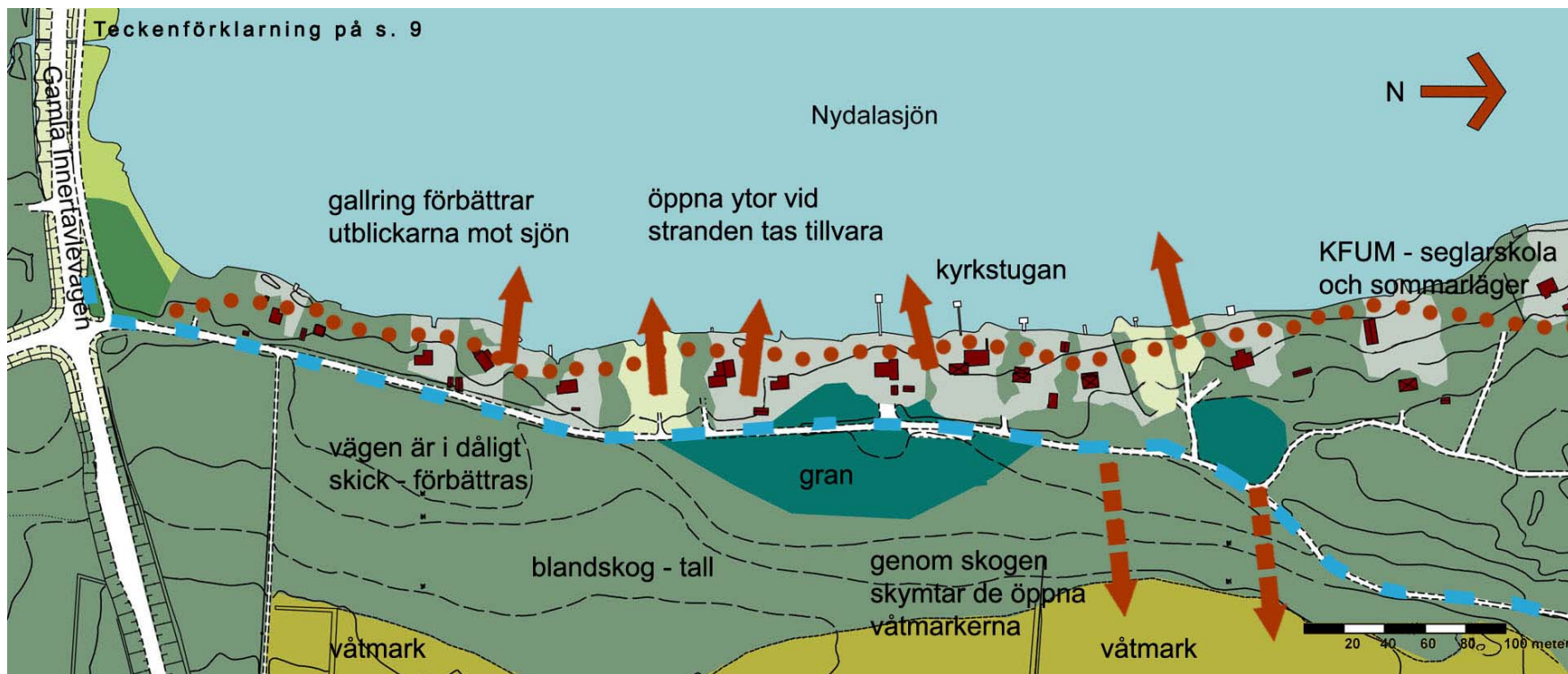
Parkeringsmöjligheterna utreds vidare. Möjligheten att angöra området österifrån, via gamla kustlandsvägen, utreds vidare.

Skötsel

- Öppna ytor slås en gång/år och gallras med några års intervall.
- Gallring av skogen för att bibehålla utsikt över sjön.

8 Östra stranden

Beskrivning

De flesta stugorna i den här delen av Nydalaområdet är från 1900-talets första hälft. De ligger längs stranden med tomter som öppnar sig mot vattnet. Mellan stugorna och vägen finns en skogsremsa av varierande bredd som gör att stugmiljön känns avskild

från vägen. Öster om vägen finns hög och tät barrskog. Vägen ligger i gamla kustlandsvägens sträckning.

Bilar och gångare/cyklister samsas om den smala vägen. Vid Kyrkstugan har en mindre parkeringsplats anlagts.

Kyrkstugan har nyligen byggt ut och driver café under sommarsäsongen. Det finns även uthyrning av roddbåtar och kanoter.

I området finns även andra föreningsstugor.

Eventuellt skulle fler aktiviteter kunna inrymmas i området t ex uthyrningsstuga, vandringsled i skogen, båtplatser mm.

Området kan behöva ses över igen t ex i samband med exploatering söder om sjön.

Mål

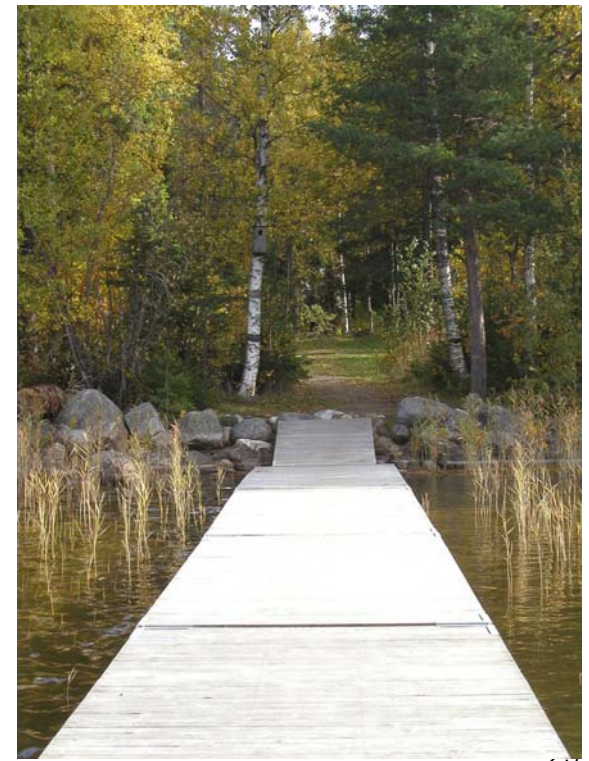
- att ta tillvara de öppna ytorna nära stranden
- tryggare, bättre och ljusare väg med utblickar mot vattnet

Åtgärder

I takt med att stugorna försvinner skapas öppna ytor vid vattnet. Vegetationen längs vägen rensas ur för bättre sikt mot sjön.

Eventuellt kan en gångstig anläggas längs vattnet för att förbättra tillgängligheten till vattnet och skapa samma karaktär som längs nordöstra stranden.

Trafiksituationen och behovet av parkeringar utreds i samband med planeringen för nästa etapp av Tomtebo.

9 Södra stranden

Beskrivning

Delen närmast Äventyrslekplatsen är gallrad och en gångväg har anlagts längs stranden. Längs stranden finns en gång- och cykelväg. Vägarna följer vägarna gamla kustlandsvägens sträckning. Stranden har bitvis tät vegetation, huvudsakligen lövsly.

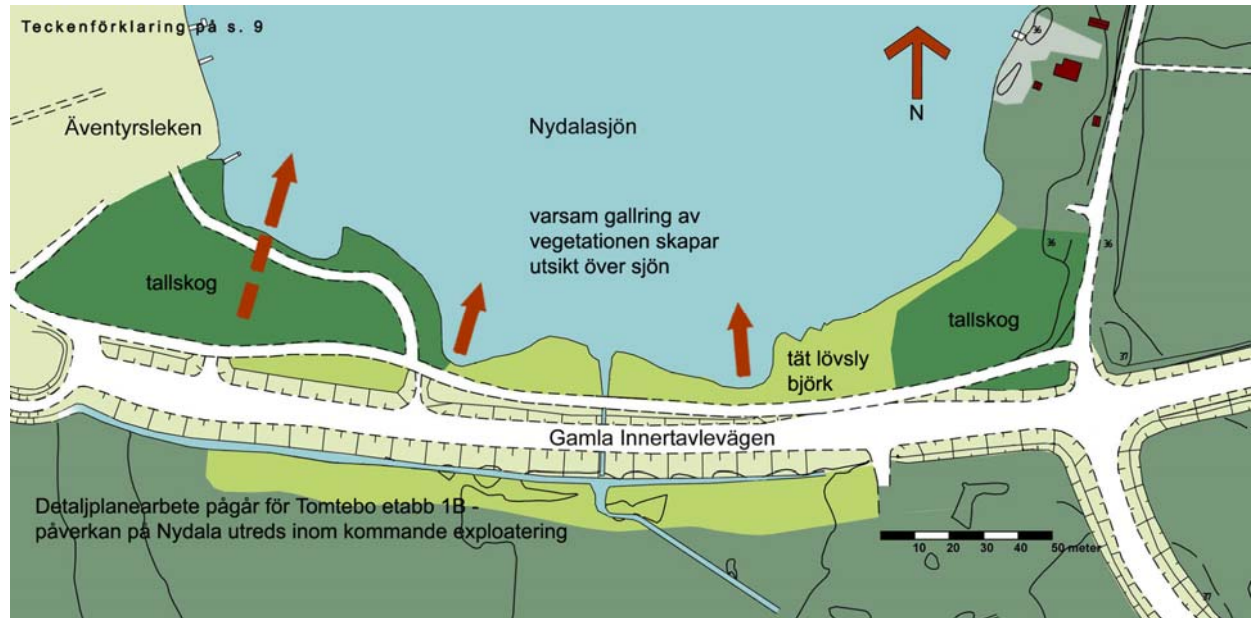
Det planerade bostadsområdet Tomtebo 1B ligger söder om södra stranden. I samband med planeringen inför detta kommer utformningen att södra stranden att tas upp. Tills vidare bör utsikten över sjön förbättras.

Mål

- att förbättra utsikten över sjön

Skötsel

- Återkommande gallring.

10 Tomtebo

Idébeskrivning

De stugor som fanns längs stranden är idag rivna och kvar finns de igenväxande trädgårdarna. Genom att ta bort en del av vegetationen kan stora, sammanhängande gräsytor skapas. Ett urval av de träd och buskar som finns i området sparas längs skogsbrynet men också vid stranden.

Den strandnära gångstig som finns vid Äventyrsleken förlängs norrut genom

Trollslogen och vidare för att ansluta befintlig väg vid Tomtebogård. Söder om Tomtebogård minskas bredden på befintlig väg och intill de öppna ytorna gallras skogen, dels för att synliggöra gräsyterna dels för att skapa trygghet för de som vistas där.

En tydlig knutpunkt finns vid södra entrén till skolan där gång- och cykelstråket från Carlshöjd/Ålidhem möter befintlig väg.

Platsen omformas mha gallring/ komplettering av vegetation. Med gallring av skogen öster om befintlig väg blir sjön synlig från platsen.

Norr om Tomtebogård ligger vägen närmare sjön och behovet av gallring är mindre.

Udden är en möjlig plats för ytterligare ett badställe vid Nydalasjön.

Nydala

Tomtebo

Sektion från sjön till bebyggelsen i Tomtebo.

A Stranden söder om Tomtebogård

Idag skiljs bostadsområdet från sjön och de öppna ytorna av tät skog och av den relativt breda vägen. Samtliga stugor är rivna och kvar finns trädgårdarnas öppna rum intill strandkanten.

Mål

- att skapa stora, sammanhängande ytor för lek och spel

- att skapa tillgänglighet till stranden
- att förbättra bostadsområdets kontakt med Nydalasjön
- att förbättra möjligheterna till närrekreation för Tomtebo, genom en mer varierad närnatur

Åtgärder på södra delen

En stor del av skogen tas bort och ersätts av öppna gräsytor. Träd sparas längs

strandkanten och i enstaka dungar. Större delen av gräsytan hålls kortklippt medan ytterområdena kan klippas mer sällan eller slås endast på hösten. Vägens bredd minskas till ca 3 meter. Den gångstig som börjar vid Äventyrsleken förlängs längs stranden norrut, genom Trollskogen och vidare längs de föreslagna öppna ytorna.

Stranden norr om Tomtebogård

B Beskrivning

Här finns stora sammanhängande gräsytor omgivna av häckar och buskage. Entrén till området utgörs av en björkallé. Här finns gott om trädgårdsväxter.

Mål: ängsmark med buskar, lövträd och grupper av lövträd

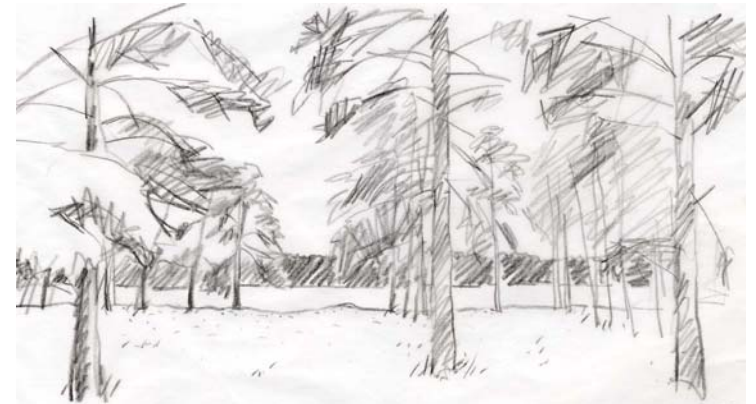
Åtgärder: Gallring av vegetation där barrträd tas bort och trädgårdsväxter sparas för att förstärka områdets karaktär. Ängsvegetation kompletteras/etableras t ex genom att lägga ut hö om hösten.

Skötsel: städning på våren, gräset slås i augusti och forslas bort då det fröat av sig, städning/gallring på hösten

C Beskrivning

Halvöppen trädgårdstomt med stora träd, mest tallar.

Mål: sandstrand med solitär tallar

Åtgärder: gallring av vegetation, rensning av strandremsan?

Skötsel: kontinuerlig städning, klippning av gräsytor (som Kärleksviken)

Skogen norr om Tomtebogård

D Beskrivning: Blandskog med igenväxande gläntor efter rivna stugor. Stigen leder från bostadsområdet till sjön.

Mål: rent bestånd av flerstammig rönn

Åtgärder: gallring, beståndet vidgas successivt

Skötsel: återkommande gallring (1-2 ggr/år)

D Beskrivning: Björkbestånd på igenvuxen tomt. Målet för denna yta blir ett rent björkbestånd. Beståndet vidgas successivt.

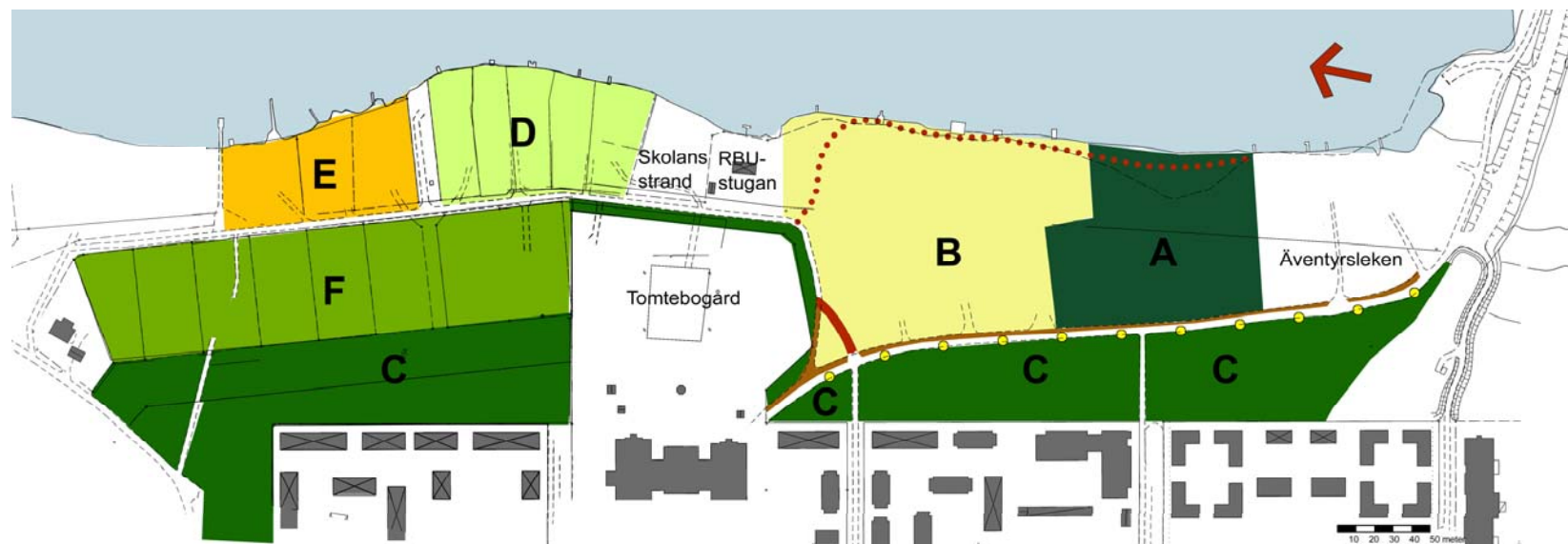

Mål: att åstadkomma en ljus, genomsiktig skog närmast bebyggelsen. Viktigt är också att skogen tillåts komma nära bebyggelsen.

Åtgärdsförslag för stranden vid Tomtebo

Föreslagen skötsel av stranden vid Tomtebo

A Mål: Trollskogen ska även i fortsättningen vara en tät granskog. Gångstig längs stranden.

Åtgärder: Anlägga en enkel gångstig från befintlig stig vid Äventyrsleken och vidare norrut längs stranden (ca 70 m).

Skötsel: Trollskogen sköts som idag.

B Mål: Kortklippta gräsytor med enstaka träd/träddungar. Träddungarna ska ha en ljus och genomsiktig karaktär. Träddridå och gångstig längs stranden.

Åtgärder: Hela ytan är ca 16 100 m². Strandremsan gallras (ca 400 m²) likaså den

skog som sparas i dungar (ca 1 500 m²).

Resten av skogen avverkas. En enkel gångstig anläggs längs stranden (ca 190 m).

Skötsel: De öppna gräsytorna (ca 14 200 m²) klippas så att gräshöjden blir max 5-10 cm.

Träddungar och strandremsa gallras vart 5:e år.

C Mål: "Oföränderlig" blandskog, ljus och genomsiktig.

Åtgärder: -

Skötsel: Gallring med 5-10 års intervall (sammanlagt ca 28 500 m²).

D Mål: Ängsytor med buskage och lövträd/träddungar. Träddungarna ska ha en ljus och genomsiktig karaktär. Häckar och enstaka träd sparas längs stranden.

Åtgärder: Samtliga barrväxter tas bort och övrig vegetation gallras. Ängsvegetationen kompletteras mha av utlagt hö och/eller frösådd/pluggplantor.

Skötsel: Gräsytorna (hela ytan är ca 7 300 m²) slås 1 gång/ år samt städas vår och höst.

E Mål: Badställe med sandstrand, gräsytor och enstaka tallar/grupper av tallar.

Grillplats.

Åtgärder: Avverkning/gallring av skog.

Idag är uppskattningsvis halva ytan skogsbevuxen. Åtgärder vid stranden? (inventeras senare i vår)

Skötsel: Gräsytona klipps vid 10 cm (hela ytan är ca 5 000 m²). Städning. Gallring med 5-10 års intervall.

F Mål: Ljus, öppen till synes oföränderlig skog. Lövträd gynnas.

Åtgärder: Vegetationen gallras, granar tas bort. Hela ytan är ca 16 000 m².

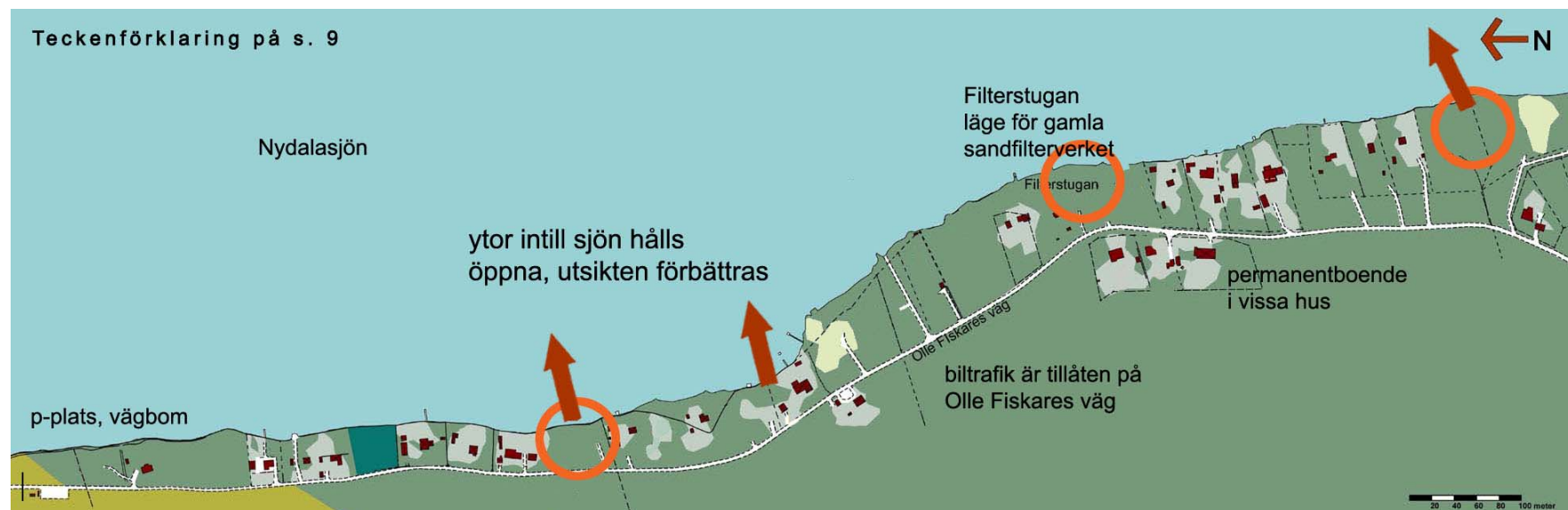
Skötsel: Gallring med 5-10 års intervall.

Övrigt

Vägen mellan Äventyrsleken och Tomtebogård smalnas av längs en sträcka av ca 370 meter. Vid Tomtebogård dras vägen om vilket innebär att ca 40 m väg rivs och 40 meter byggs ny.

RBU-stugan har kvar sin verksamhet.

11 Olle Fiskares väg

Beskrivning

Längs större delen av vägsträckan dominerar den täta, högvuxna skogen. Bebyggelsen är bitvis knappt synlig från vägen. På södra delen är skogen glesare och bebyggelse finns relativt nära vägen.

I området finns den sk Filterstugan. Den uppfördes i slutet av 1800-talet då ett sandfilterverk vid

Nydalsjöns strand med självtrycksledningar ned till centrala Umeå skulle lösa den akuta vattenbristen. Sjön dämades upp med ca 1 m och rester av fördämningarna finns fortfarande kvar vid Kolbäckens utlopp (se delområde 1). Nydala fungerade som vattentäkt för Umeå fram till 1914.

Olle Fiskares väg tillkom på 1950-talet och då blev också stugorna i området fler. Idag är en del av husen permanentboende.

Längre norrut glesnar skogen och granarna ersätts av tallar. Utblickar över sjön finns.

Där Olle Fiskares väg tidigare slutade finns idag en parkering. Här finns också information om Noret och Nydalaområdet.

Här börjar våtmarkerna som sträcker sig vidare mot Noret. Vegetationen är gles med småvuxna tallar och ris som skvattram.

Mål

- att bevara ett stort sammanhängande skogsområde som en del av Umeås grönstruktur
- att öka tillgängligheten till skogarna och våtmarkerna (se även delområde 1)
- att förbättra kontakten med sjön, ev anlägga badplats på udden vid Granvik

Åtgärder

Spänger anläggs i/intill våtmarken och ev stigar i skogsområdet (se även delområde 1). Parkeringen utgör en lämplig startpunkt. Gallra vegetation mellan väg och sjö samt eventuellt anordna badplats.

Eventuellt anläggs en gångstig längs stranden för att öka tillgängligheten till vattnet. Ett urval av de gamla tomterna sköts med återkommande slätter, i övrigt får skogen växa ned till vattnet.

SAMMANSTÄLLNING

Omr.	Beskrivning	Mål	Åtgärder	Skötsel
1	Öppna till halvöppna våtmarksområden	Förbättra tillgängligheten till området, bevara och utveckla våtmarken, ta till vara områdets pedagogiska möjligheter	Anlägga spänger och anslutande stigar, Infotavlor om våtmarkens ekosystem	
2	Nordvända klippuddar med morgon- och kvällssol.	Klippbad	Ta tillvara marken, rensa vegetationen och utöka badet västerut.	Återkommande gallring.
3	Skogsriddå mellan sjön och Kolbäcksvägen/ Mariehem	Förbättra möjligheten att ta sig fram längs stranden. Bevara grön riddå.	Anlägga gångstig/joggingsspår längs stranden.	
4	Småskaligt sommarstugeområde. Byggnader, häckar och staket ger området en stark kulturhistorisk prägel.	Bevara småskalig karaktär, men göra stranden mer tillgänglig, skapa möjlighet att vistas i området.	Rensa vegetation mellan vägen och sjön. Bygga fler bryggor.	Återkommande gallring.
5	Varierad vegetation med bl a mörk granskog och ljusa bestånd av glasbjörk. Grillplatser finns i området.	Bevara befintliga grillplatser. Stärka kontrasterna mellan olika skogsbestånd.	Rensa vegetation för att göra grillplatser synliga och trygga. Selektiv gallring i skogsbestånd.	Återkommande gallring.
6	Välbesökt sandstrand med kvälls- och eftermiddagssol.	Stranden och grillplatserna bevaras. Eventuellt utökas stranden.	Eventuellt flyttas vägen för att ge plats åt utökad badplats.	Sköts som idag.
7	Höjdrygg nära sjön. Skogsbevuxen med stugtomter i slutningen mot sjön.	Skapa mindre öppna ytor med utsikt över sjön, skapa möjlighet att gå i skogen eller längs stranden.	Bevara/skapa öppningar i skogen och skapa stig enklare gångstråk. Eventuellt byggs utkikstorn på bergets topp.	Återkommande gallring.
8	Varierad skog med stugor mellan väg och strand. Kyrkstugans café m fl föreningsstugor finns här.	Skapa en ljusare, tryggare och bättre väg med utblickar mot vattnet. Nya mål i samband med kommande exploateringar söder om sjön, Tomtebo 1B.	I takt med att stugor försvinner tillskapas nya platser. Bevara utblickar mot sjön.	Återkommande gallring.
9	Nydalasjöns södra ände. Stranden är bevuxen av tät lövsly.	Promenadstråk med utblickar över sjön.	Utreds i samband med kommande exploatering, Tomtebo 1B.	
10	Stranden vid Tomtebo. Stugorna är rivna och kvar finns de delvis igenvuxna trädgårdstomterna. Omväxlande med områden med uppvuxen skog.	Förbättra bostadsområdets kontakt med sjön, förbättra möjligheterna till närrecreation, bättre tillgänglighet för skola/dagis.	Skapa öppna ytor längs sjöns västra strand. Skapa gångstråk nära sjön, tydliggöra knutpunkter och entréer.	Återkommande gallring, gräsklippning, städning etc.
11	Skogsområde med stugor/permanentbebyggelse mellan vägen och sjön och bitvis på båda sidor.	Länka till övrig grönstruktur, förbättra kontakten med sjön.	Öppna fler platser vid vattnet, gallra längs vägen för utblickar.	Återkommande gallring.

KÄLLOR

Vägutredning/Beslutshandling-med miljökonsekvensbeskrivning. Alternativa E4- och E12-förbindelse vid Umeå. Vägverket Region Norr. September 2002.

Gestaltningssprogram för etapp 1 av vägutredning. Alternativa E4- och E12-förbindelse vid Umeå. Vägverket Region Norr. Januari 2003.

Ljudkvalitet i natur- och kulturmiljöer- förslag till mått, mätetal och inventeringsmetod. Samverkansgruppen, bulleransvariga myndigheter. 2002-12-18.

Nydalasjön. En ekologiskt känslig sjö. Miljökontoret Umeå.

Stadsliden i Umeå. En friluftsskog mitt i staden. Lars Kardell. Anders Lindhagen. Rapport 61. 1995. Institutionen för skoglig landskapsvård.

Översiktlig Naturinventering Umeå Kommun. Miljökontoret. 1991.

Förhandskopia "Umeå stadsnatur". Anders Enetjärn.

Miljökonsekvensbeskrivningar 1993 för Nydalaområdet mm i Umeå Stad. Umeå kommun.

*Nydala fritidsområde
C-uppsats kulturgeografi
Erik Sondell 1987*

*Sociala kvaliteter i den regionala
grönstrukturen. Rapport 4 2001
Regionplane- och trafikkontoret*

REFERENSGRUPP

Umeå kommun:
Carl Arnö
Sune Norman
Doris Grellman
Mats Nebaeus
Per Westergren
Benny Sandberg
Hans-Erik Bergström